



Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för veterinärmedicin
och husdjursvetenskap
Institutionen för kliniska vetenskaper

Kunskap och compliance hos djurägare vid allergi hos hund

Madeleine Svensson

*Uppsala
2016*

Kandidatarbete inom djursjukskötare kandidatprogram. 2016:07

Examensarbete i djuromvårdnad, 15 hp

Kunskap och compliance hos djurägare vid allergi hos hund

Allergy in dogs - owner knowledge and compliance

Madeleine Svensson

Handledare: Lena Olsén, institutionen för kliniska vetenskaper

Biträdande handledare: Kerstin Bergvall, veterinär - hudspecialist med europeisk specialistexamen, Diplomate of European Collage of Veterinary Dermatology

Examinator: Johanna Penell, Institutionen för kliniska vetenskaper

Examensarbete i djuromvårdnad

Omfattning: 15hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå G2E

Kurskod: EX0796

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2016

Serienamn: Kandidatarbete inom djursjukskötare kandidatprogram

Delnummer i serie: Examensarbete 2016:07

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: compliance, atopisk dermatit, födoämnesallergi, bemötande, behandling, livskvalitet, hund, enkätundersökning

Keywords: atopic dermatitis, food allergy, treatment, life quality, dog, survey, questionnaire

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för kliniska vetenskaper

SAMMANFATTNING

Förekomsten av allergier ökar i samhället, både hos människor och våra husdjur. Anledningarna kan vara många och både genetik och miljön vi lever i kan vara orsaker till detta. För att ta reda på vilken eller vilka allergier en hund lider av krävs olika utredningar. Dessa kan vara både långdragna och kostsamma vilket betyder att det krävs ett stort engagemang från hundägarna. För att ta reda på om en hund lider av foderallergi, och mot vad, krävs att den genomgår en eliminationsdiet. Detta tar flera månader och görs uteslutande i hemmet. När det gäller atopi görs utredningen av en veterinär på klinik. Efter utredningarna är klara är det upp till djurägaren att behandla sin hund och se till att den får adekvat vård.

Syftet med detta arbete är att ta reda på vilken kunskap ägarna till allergiska hundar har om sitt djurs allergi samt undersöka hur väl de följer veterinärens ordinationer, det vill säga compliance. Vidare syfte är att ta reda på hur kontakten ser ut mellan djurägare och djurhälsopersonal efter en allergiutredning genomförts. Med denna information sammantagen är syftet att undersöka om det finns något samband mellan djurägarnas kunskap om deras hundars allergi samt den kontakt de har med djurhälsopersonalen och hur väl de följer veterinärens ordinationer.

För att ta reda på detta sammanställdes en enkät som skickades till 60 djurägare vars hundar var patienter på hudmottagningen på Djurakuten i Stockholm. Hundarna hade genomgått en allergiutredning och alla hade besökt mottagningen under de senaste tre månaderna. Trettiofyra av de inbjudna hundägarna valde att svara på enkäten och deras hundars journaler granskades för att undersöka vilka likheter och skillnader det fanns mellan enkätsvaren och journalerna. Parametrarna som jämfördes var bland annat vad hundarna var allergiska mot, hur allergin konstaterats och vilken behandling de fick för sin allergi.

Resultatet, som baserades på både enkätsvar och journaler, visade att majoriteten av de svarande hade tät kontakt med sin hunds hudmottagning. De var även nöjda med den information, stöd och hjälp de fått från personalen. Svaren visade även att dessa djurägare hade god kunskap om sina hundars allergier. Gällande atopi följde enkätsvaren och journalerna varandra relativt väl, men när det kom till födoämnesallergi hade hundägarna mer kunskap än den information som stod att finna i journalerna.

Konklusionen var att de som valt att svara på enkäten hade stort engagemang för sina hundars allergier. Det fanns inte tillräckligt många svarande som hade en mindre tät kontakt med sin hunds veterinär eller som var missnöjda med bemötandet de fått för att kunna dra några slutsatser från om detta skulle kunna ha ett samband med lägre compliance. Den enda slutsatsen som gick att dra var att de djurägare som svarat på enkäten visade relativt hög compliance och var även nöjda med den kontakten de hade med sin hunds hudspecialister. Studien har dock en låg representativitet av ägare till allergiska hundar.

SUMMARY

The frequency of allergy increases in our society, among both humans and our pets. There can be a number of reasons for this, both genetics and the environment can have an impact. To determine what type of allergy or allergies a dog suffers from, different medical examinations are required. These examinations can be both protracted and costly which means a huge commitment from the dog owners. For example, to determine if a dog suffers from food allergy and which type of food this concerns, an elimination diet is required. This can take several of months and is done exclusively in the home environment. Atopy investigation is done by a veterinary at the clinic. After the allergy investigations, it is the dog owners' responsibility to treat the dog and make sure it gets the required care.

The purpose of this thesis is to find out what knowledge the owners to allergic dogs have about their pet's allergy and also how well they follow the veterinarian's recommendations, i.e. compliance. A further purpose is to investigate the contact between the owners and the staff at the clinic after an allergy investigation is done. With this information, all together, the purpose is to see if there is any connection between the owners' knowledge about their dogs' allergy, the contact they have with the veterinary staff at the clinic and how well they follow the recommendations given by the veterinarian.

A questionnaire was sent to 60 dog owners, who were consulting skin specialists at a veterinary clinic in Stockholm. All the dogs have had an allergy investigation and had visited the skin specialist within the last 3 months. Thirty-three dog owners answered the questionnaire. The respondents' dog's clinical records were investigated to find out the differences and similarities between the journals and the answers in the questionnaires.

The result, based on both the questionnaires and the clinical records, showed that the majority of those who answered the questionnaire, had a very good and frequent contact with the clinic. They were satisfied with the help and support they got from the staff. The answers also showed that the dog owners had good knowledge about their dogs' allergies. Concerning atopy, the answers and the journals were similar, but when it came to food allergies, the dog owners had more knowledge than reflected in the journals.

The conclusion was that those who choose to answer the questionnaire also had a big interest and engagement about their dog's allergies. There were too few respondent who had less frequent contact with the veterinary or where dissatisfied with the contact at the clinic to draw any conclusions if this could have a connection to a lower compliance. The only conclusion made was that the dog owners who choose to answer the questionnaire, also followed the advices and descriptions given by the specialists. This stud has a low representativeness of owners to allergic dogs.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	1
Syfte	1
Frågeställningar.....	2
Material och metod	2
Resultat	3
Litteraturöversikt	3
Födoämnesallergi.....	3
Atopi	4
Behandling av allergier	4
Compliance	5
Resultat av enkätundersökning	6
Födoämnesallergi.....	6
Atopi	8
Behandling	9
Bemötande	11
Livskvalitet	13
Diskussion	14
Metoddiskussion	14
Resultatdiskussion	15
Födoämnesallergi.....	15
Atopi	16
Behandling	17
Bemötande och compliance	17
Livskvalitet	18
Framtida studier	19
Konklusion	19
Tack	20
Referenser	21
Bilagor	23
Bilaga 1 - Enkätfrågor	23
Bilaga 2 - Följebrev	27

INLEDNING

Under en längre tid har det stått klart att förekomsten av allergier ökar både inom humanvården och bland våra hundar (Hillier & Griffin, 2001). Ökningen inom humanmedicin har kunnat ses sedan slutet av andra världskriget och har kopplats ihop med flera olika faktorer. Att vi spenderar mer tid inomhus och i större utsträckning utsätts för de allergener som finns där, till exempel dammkvalster, är en bidragande faktor. En annan faktor är stadsmiljön många människor bor i idag som medför att vi utsätts för mer skadliga föroreningar. Dessutom har mediciner blivit bättre vilket betyder att vi inte utsätts för bakterier och infektioner i samma utsträckning som tidigare; detta medför att våra kroppar blir känsligare. Slutligen menar författarna att våra kostvanor har förändrats och detta har också kunnat kopplas ihop med ökad frekvens av allergier hos människor (ibid.). Det är inte främmande att tänka att förekomsten av allergier hos våra hundar ökar i frekvens till följd av att de följt oss människor på samma resa i levnadsförhållanden. Hillier och Griffin (2001) diskuterar även möjligheten att allergier skulle kunna vara genetiskt ärftliga.

För att ta reda på om en hund lider av födoämnesallergi krävs att djurägaren genomför en eliminationsdiät i hemmet. Detta kan ta flera månader (Chesney, 2002). Vid diagnosticering av atopi utförs utredningen av en veterinär på en klinik (DeBoer & Hillier, 2001). Djurägarcompliance är viktigt när det handlar om långa, ibland livslånga, behandlingar av husdjur. Compliance avser, i detta sammanhang, hur väl djurägare följer veterinärens ordinationer. En studie av Jevring (2005) visar att det är vanligt att djurhälsopersonalens ordinationer inte efterlevs av djurägare. Samma studie har visat att de två vanligaste anledningarna till detta är att veterinärens rekommendation inte anses vara tillräckligt effektiv och att djurhälsopersonalen inte följer upp hur ordination fungerar efter det att patienten och djurägaren kommit hem. Studien visar även att de allra flesta djurägare är villiga att göra allt för att deras djur ska må bra. Det är alltså inte brist på vilja som är det största problemet när rekommendationer inte följs, utan istället brist på kommunikation. Detta pekar på hur viktigt det är med god kommunikation mellan djurhälsopersonal och djurägare för att uppnå så bra behandling som möjligt av den allergiska hunden.

Syfte

Syftet med detta examensarbete är att ta reda på om djurägare, med allergiska hundar som genomgått en utredning, vet vad deras hundar är allergiska mot. Vidare syfte är att följa upp om ägarna till födoämnesallergiska hundar genomfört en fullständig eliminationsdiät och vad den i så fall visat. Syftet är även att ta reda på om en atopiutredning gjorts och vad den då visat. Slutligen är syftet även att undersöka hur god kontakt djurägarna har med sin hunds veterinär och djursjukskötare på hudmottagningen samt om något samband kan ses mellan kontakt och compliance med behandlingar. Förhoppningen är att denna information i förlängningen kan påverka kommunikationen mellan djurhälsopersonal och djurägare och leda till förbättrad compliance hos djurägare efter en diagnos ställts. Det kan även skapa en förståelse från djurhälsopersonal för hur det fungerar att vara ägare till en allergisk hund.

Frågeställningar

- Stämmer djurägarnas kunskap om vad deras hundar är allergiska mot överens med vad allergiutredningen hos veterinären visat?
- Hur ser compliance ut från djurägare till allergiska hundar, under och efter att en allergiutredning gjorts?
- Kan man se ett samband mellan compliance och hur kontakten mellan djurägare och djurhälsopersonal är?

MATERIAL OCH METOD

Uppsatsen är en kombination av en litteraturstudie och en enkätstudie. Artiklar som behandlade de två ämnena allergi och compliance söktes via databaserna Web of Science, Google Scholar samt Primo. Ett större antal artiklar inom dessa ämnen lästes och värderades. 17 artiklar som ansågs vara relevanta för detta examensarbete användes för att underbygga studien med fakta samt för att kunna dra slutsatser. Artiklarna behandlade i första hand veterinärmedicin, men i vissa fall humanmedicin. En anledning till att artiklar från humanmedicin användes var för att det fanns mer forskning på humansidan än på veterinärsidan. En annan anledning till att artiklar som behandlade humanmedicin ansågs relevanta att använda var för att stora delar av båda ämnena, allergier och compliance, fungerade på samma sätt inom både humanmedicin och veterinärmedicinen. En bok med referenslista ansågs relevant och användes för att underbygga informationen om compliance inom veterinärvården. Inga artiklar med liknande studier som den i detta arbete har hittats, därför ansågs detta vara ett intressant ämne att studera.

För att ta reda på vilken kunskap djurägare hade om sina hundars allergi, samt hur uppföljningen av behandlingen av allergiska hundar i hemmet såg ut efter en allergiutredning hos hudspecialist gjorts, sammanställdes en enkät (se Bilaga 1) som skickades till ett urval av djurägare vars hundar var patienter hos smådjurskliniken Djurakuten i Stockholm. Studien gjordes på hundar vars allergi var konstaterad genom utredningar av hudspecialister på Djurakuten. Enkäten skickades ut via e-post till ett urval av ägarna till dessa patienter. Hundarnas ålder, kön och ras var inga parametrar som togs hänsyn till när det valdes ut vilka djurägare enkäten skulle skickas till. Urvalet av vilka hundar/djurägare enkäten skickades till gjordes randomiserat bland de hundar som besökt hudspecialist mellan december 2015 - februari 2016, totalt skickades enkäten till 60 djurägare. Detta tidsspann valdes då det var av intresse att undersöka aktuella fall med nyligen uppdaterade journaler. Enkäten bestod av 20 frågor som behandlade ämnet allergi hos hund samt djurägarnas kunskap om sin hunds allergi. Frågorna handlade även om kontakten mellan djurägarna, hudspecialist och legitimerad djursjukskötare. Detta för att se om det fanns ett samband mellan hur kontakten såg ut mellan djurhälsopersonal och djurägare och compliance. Studien innebar informationsinsamling både genom primärkällor och sekundärkällor. Primärkällorna var den enkät som skickades ut och sekundärkällorna var journalerna som hörde samman med de hundar vars ägare svarade på enkäten.

Studien till examensarbetet gjordes i samarbete med och med stöd av personalen på hudmottagningen på Djurakuten. Ett inledande möte mellan författaren, hudspecialister med europeisk specialistexamen Diplomate of European College of Veterinary Dermatology (Dipl

ECVD) och hudmottagningens specialistutbildade legitimerade djursjukskötare hölls, där en idé och utgångspunkt för examensarbetet arbetades fram. Därefter hölls kontakt mellan författaren och personalen på hudmottagningen för att diskutera ämnet och hur det fortsatta arbetet med studien skulle fortgå.

Enkäten gjordes genom det digitala enkätprogrammet Netigate. E-post skickades till de utvalda djurägarna. E-posten bestod av en länk till, förutom själva enkäten, ett följebrev (se Bilaga 2) med information om varför studien gjordes och vad den innebar. Djurägarna hade tre veckor på sig att svara på enkäten. Svaren sammanställdes med hjälp av kalkyleringsprogrammet Numbers, där både informationen från enkätsvaren och journalerna fördes in för att få en tydlig överblick över informationen. Utifrån detta kunde svaren granskas och slutsatser dras. I enkäten användes orden hudveterinär och sköterska istället för de korrekta titlarna veterinär och djursjukskötare. Detta för att underlätta och öka förståelsen hos djurägarna. I texten i detta arbete har dock de rätta titlarna använts.

Det engelska ordet ”compliance” har valts att användas genomgående i arbetet, då det ansågs att det inte fanns en korrekt svensk översättning av det. Ordet ”följsamhet” övervägdes som svenskt alternativ, men valdes bort då det ansågs inte ha exakt samma innebörd i sammanhanget.

RESULTAT

Litteraturöversikt

Födoämnesallergi

Negativ födoämnesreaktion delas upp i två underkategorier, icke-immunologisk och immunologisk reaktion. Icke-immunologiska reaktioner kallas foderintolerans men det är den immunologiska reaktionen, typ-1, som orsakar reell fodersensibilitet. Fodersensibilitet orsakas troligen av degranulation av mastceller och när detta sker uppkommer kliniska symptom. Mastcellsdegranulation uppstår när två eller fler IgE molekyler fäster och sammanlänkas av ett allergen på mastcellens membran. När mastcellen degranuleras frisätts ämnen som histamin, prostaglandin, cytokiner och enzymer (Cave, 2006). Icke-immunologisk reaktion, typ 3 eller 4, är troligen vanligare än den immunologiska reaktionen. En icke-immunologisk reaktion kan bero på metabola och farmakologiska processer, till exempel en reaktion mot metylxantin i choklad. Det kan också bero på en toxisk reaktion från någonting i maten eller på en infektion. Detta medför dock sällan klåda utan ger istället gastro-intestinala problem (Chesney, 2002). Både immunologisk och icke-immunologisk födoämnesreaktion kan ge gastro-intestinala störningar, men det är bara immunologiska reaktioner som ger problem med huden såsom klåda och utslag (Gaschen & Merchant, 2011).

För att diagnosticera foderallergi krävs att hunden genomgår en eliminationsdiet då det inte finns några tillförlitliga kliniska tester som med säkerhet kan utreda detta. Eliminationsdiet innebär att hunden äter ett speciellt eliminationsfoder med antingen hemgjord eller kommersiell mat, det viktiga är att hunden inte tidigare ätit det som finns i maten, under cirka nio veckor. Försvinner då de allergiska symptomen kan man misstänka foderallergi. Har symptomen

försvunnit under dieten kan hundägaren välja att introducera ett protein åt gången, under cirka tio dagar, för att ta reda på vad hunden är känslig mot (Chesney, 2002). Detta innebär att det är en lång utredningsprocess som djurägarna till största del sköter själva i hemmet, vilket betyder att födoämnesallergi kräver stort engagemang och god compliance från ägarna till dessa hundar. Det är viktigt att djurhälsopersonalen hjälper djurägarna med stöd och information för att öka compliance och därmed chansen att de genomför hela dieten.

Atopi

Atopi, eller atopisk dermatit, innebär att kroppen bildar IgE-antikroppar mot proteiner som finns i omgivningen, till exempel pollen, kvalster eller ämnen från djur (DeBoer & Hiller, 2001). Typiska symptom på sjukdomen är inflammation och klåda i huden (Halliwell, 2006). Alla hundraser kan drabbas av atopi, men det verkar vara vanligast hos engelsk bulldog, staffordshire bulldog, west highland white terrier, labrador retriever och engelsk setter (Fraser, 2015). Det är en sjukdom som kan orsakas av flera olika faktorer såsom omgivning, genetik, immunologi och mikrobiella orsaker. Detta i kombination med en defekt hudbarriär med symptom som klåda och torr hud samt ett nedsatt skydd mot allergener och mikrobiella infektioner (Forsythe, 2013). Reaktionen i kroppen sker på samma sätt som vid immunologisk födoämnesallergi, alltså genom degranulation av mastceller. Tidigare har man trott att hunden behöver andas in allergener för att en reaktion ska kunna uppstå, men nyare forskning har visat att allergenerna kan transporteras genom huden (Fraser, 2015).

En allergiutredning tar lång tid och kan bli ganska kostsam (Forsythe, 2013). Veterinärmedicinen har kommit långt när det gäller diagnosticering och behandling av allergiska djur. När det kommer till diagnosticering av atopi utesluts först andra sjukdomar och noggranna kliniska undersökningar behövs. För att ställa diagnosen atopi krävs i första hand flera starka indikationer på sjukdomen. Därefter utesluts andra möjliga diagnoser som kan ha liknande symptom och slutligen kan allergitester göras för att fastställa diagnosen atopi (DeBoer & Hillier, 2001). Pricktest kan användas för att ta reda på vilket eller vilka allergen patienten är känslig mot och det är en bra hjälp för att ta reda på hur symptomen ska behandlas (Sibbald et al., 1997). Allergi är en kronisk sjukdom som kräver livslång behandling. Detta understryker att god compliance från djurägare är av yttersta vikt (Forsythe, 2013).

En studie gjord av Tsakok et al. (2016) har undersökt sambandet mellan atopi och födoämnesallergi hos människor. Denna studie visar att atopi och födoämnesallergi är sammankopplade med varandra och ofta förekommer ihop. Studien menar även att atopi bryter ut först och att födoämnesallergi följer på det. Dock påpekar de att födoämnesallergi kan förekomma utan atopi.

Behandling av allergier

För att behandla födoämnesallergi krävs att man först tar reda på vad hunden inte tål och sedan se till så den får en strikt diet och bara äter det den inte är allergisk mot (Macfarlane & Robinson, 2010). Behandling av atopi kan ske på ett flertal olika vis och behöver individanpassas (Marsella, 2012). Alla individer har en gräns för hur mycket påverkan av ett ämne som behövs för att trigga igång en allergisk reaktion. Utsätts individen för en mindre mängd allergener

behöver ingen reaktion uppstå, men överstigs den individuella gränsen blossar det allergiska utbrottet upp (Olivry, et al., 2010). Macfarlane och Robinson (2010) menar att genom att tillsätta essentiella fettsyror till maten samt ge medicinska bad med mjukgörande schampoo stärks hudbarriären, som är defekt hos hundar med atopi. Marsella (2012) hävdar, däremot, att behandling med essentiella fettsyror fungerar bäst hos unga patienter som ännu inte utvecklat kroniska hudförändringar. Samma författare menar även att fettsyror fungerar bäst som tilläggsterapi tillsammans med andra behandlingar. Medicinska bad är en bra behandlingsmetod både vid akuta och kroniska fall av atopi (Schilling & Mueller, 2012). Det finns även olika typer av läkemedel att ge för att dämpa symptomen. Antihistamin, kortison eller olika typer av steroider kan användas. Dessa används med fördel som tilläggsterapi eller vid akut uppblossade skeden. Även allergenspecifik immunoterapi, även kallat allergivaccin, kan ge god effekt (Macfarlane & Robinson, 2010). Hillier och Griffin (2001) skriver att immunoterapi hjälper ungefär 60 % av de allergiska hundarna medan Marsella (2012) menar att det hjälper 60-80% av patienterna. Samma författare menar även att det är en fördel att använda denna typ av behandling då den är mer långsiktig än andra.

Behandlingen bör ske med så få läkemedel som möjligt som kan orsaka infektioner. (Marsella, 2012). Enligt Macfarlane och Robinson (2010) och Olivry et al. (2010) ger en kombination av olika behandlingsmetoder oftast bäst resultat. Olivry et al. (2010) menar att vid akut uppblossade utslag på huden är bästa sättet att behandla hunden med medicinska bad samt utvärtes eller oralt intag av glukokortikoider och att det är viktigt att identifiera vad som orsakat utbrottet. Olika saker kan orsaka ett utbrott såsom mat, partiklar i omgivningen eller insektsbett.

Compliance

Med compliance menas, i detta sammanhang, den benägenhet djurägare har att följa upp de ordinationer veterinären givit dem.

Enligt en studie av Jevring (2001) finns det flera anledningar till dålig compliance. Studien är gjord i Amerika på 240 kliniker och 1600 djurägare var tillfrågade. Även ett hundratal veterinärer och sjukhuschefer deltog i studien. Den visade tre primära anledningar till att veterinärens rekommendationer inte följdes. Den första anledningen var att djurägarna inte förstod innebörden av rekommendationen eller inte ansåg att de fått någon rekommendation. Den andra anledningen visade att det inte varit någon uppföljning på den rekommendation som ordinerats. Den tredje anledningen var att djurägarna upplevde att djurhälsopersonalen inte såg deras synvinkel på hur de skulle klara av att behandla samt få behandlingen att fungera hemma.

Enligt Ackerman (2012) vinner både djuret, djurägaren och kliniken på god compliance. Djuren får bättre hälsa och välfärd, djurägarna får ett gladare och friskare djur och kliniken får en mer motiverad personal samt går med bättre vinst genom att erbjuda bättre service för sina kunder. Samma författare presenterar fyra punkter med åtgärder att vidta för att öka compliance. Den första är att utbilda djurägarna med möten och genom webbsidor. Nästa punkt är att ge djurägarna skriftliga instruktioner och information, till exempel genom broschyrer, e-post och nedskrivna anteckningar. Den tredje punkten är att följa upp tidigare möten med förslagsvis telefonsamtal och återbesök hos veterinär eller djursjukskötare. Den sista punkten som föreslås

är att ta reda på om djurägaren behöver ytterligare information eller om det är någonting som behöver klargöras för att denne ska förstå vad som sagts och vad som krävs.

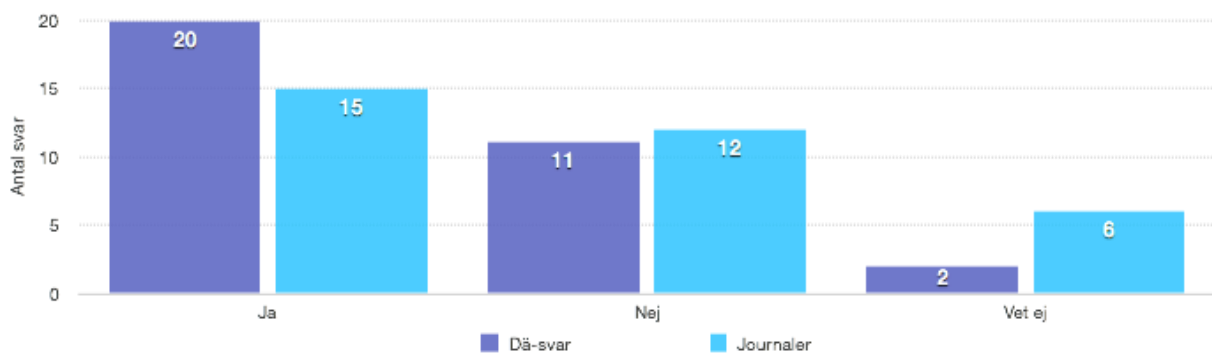
Resultat av enkätundersökning

Av de 60 enkäter som skickades ut valde 33 djurägare att besvara den. I studien framkom att det fanns fem tydligt skilda delar där utfallen var mycket varierande. Dessa delar var födoämnesallergi, atopi, behandling, bemötande, alltså hur djurägarna upplevde att de blivit omhändertagna och informerade i olika frågor, och livskvalitet. Av den anledningen delades resultatet i detta arbete upp i de fem ovan nämnda delarna. DÅ-svar i figurerna avser djurägarnas svar från enkäten. Resultatet som presenteras nedan är deskriptiv statistik, inte analytisk statistik.

Födoämnesallergi

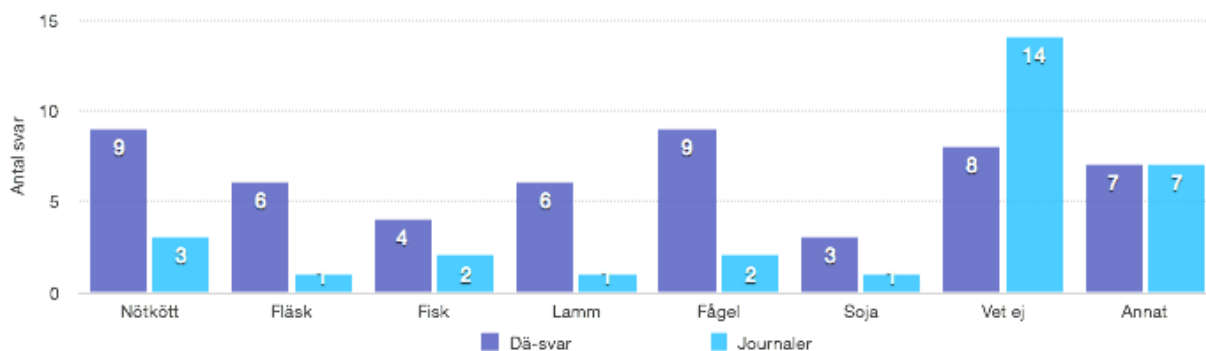
I frågorna som berörde ämnet födoämnesallergi skilde sig svaren från djurägarna och den information som gick att hitta i journalerna. I journalerna som granskades fanns hemgångsråd, som djurägarna fått, med information om hur en eliminationsdiät skulle utföras.

I figur 1 går det att utläsa att enligt djurägarna hade 20 hundar allergi mot födoämnen medan journalerna visade på 15 stycken. Den andra skillnaden i denna fråga var att två djurägare svarade *Vet ej* när det var sex journaler som inte innehöll några uppgifter kring denna fråga och som följd fick svaret *Vet ej*.



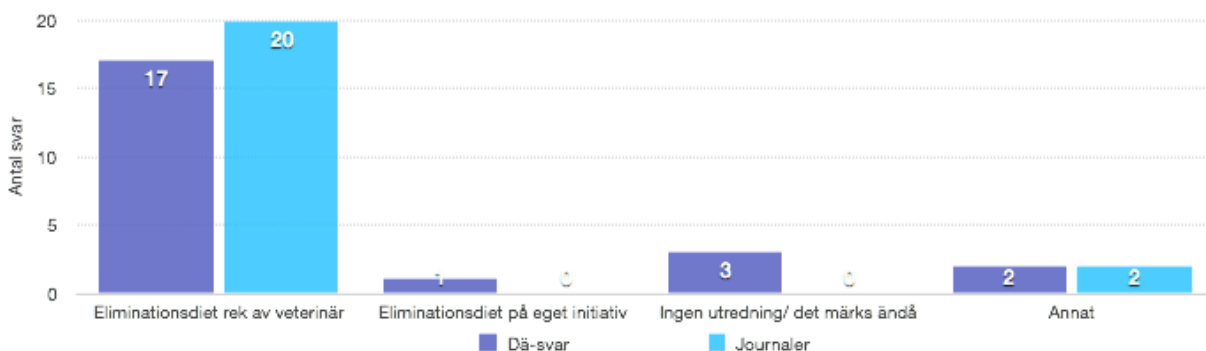
Figur 1. Är din hund allergisk mot något/några födoämnen?

I figur 2 syns att det fanns skillnader mellan vad djurägarna svarade att deras hundar var allergiska mot och den information angående födoämnesallergier som fanns i journalerna. I denna fråga kunde flera svarsalternativ väljas. Svarsfrekvensen gällande alla typer av födoämnesallergi var högre bland djurägar svaren än vad som gick att utläsa i journalerna. Där information från journalerna saknades valdes alternativ *Vet ej*. Detta avspeglades i alternativ *Vet ej*, vilket var det enda svarsalternativ där journalerna dominerade.



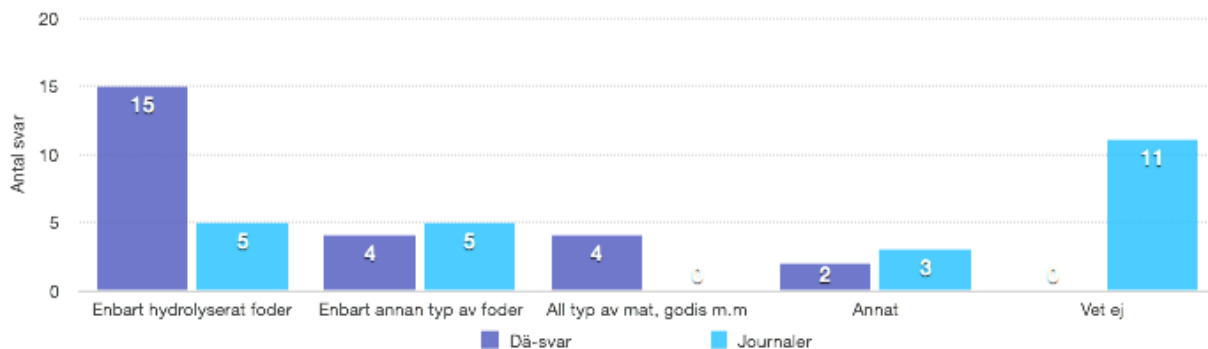
Figur 2. Vilket/vilka födoämnen är din hund allergisk mot?

Den tredje frågan handlade om hur man kommit fram till vilket eller vilka födoämnen hundarna var allergiska mot. Figur 3 visar att majoriteten hade genomfört en eliminationsdiet på inrådan av veterinär enligt både djurägare och journaler. Det var tre djurägare som svarade att de inte genomfört en utredning och att det märktes vad hundarna var allergiska mot ändå, dock fanns ingen information om detta i journalerna. Detta medan 17 djurägare svarade att de genomfört en eliminationsdiet på inrådan av veterinär medan det gick att utläsa från journalerna att 20 djurägare gjort det.



Figur 3. Hur har denna allergi konstaterats?

Den fjärde och sista frågan som berörde ämnet födoämnesallergi behandlade vad hundarna åt i dagsläget. Figur 4 visar att det i 11 av 24 fall inte fanns några uppgifter i journalerna angående vad de födoämnesallergiska hundarna åt i dagsläget. Det var 15 djurägare som svarade att deras hund åt enbart hydrolyserat foder medan denna information återfanns i fem journaler. Av djurägarna valde fyra stycken alternativ *All typ av mat inklusive godis, tuggben med mera*, medan det inte återfanns information om detta i någon av journalerna.

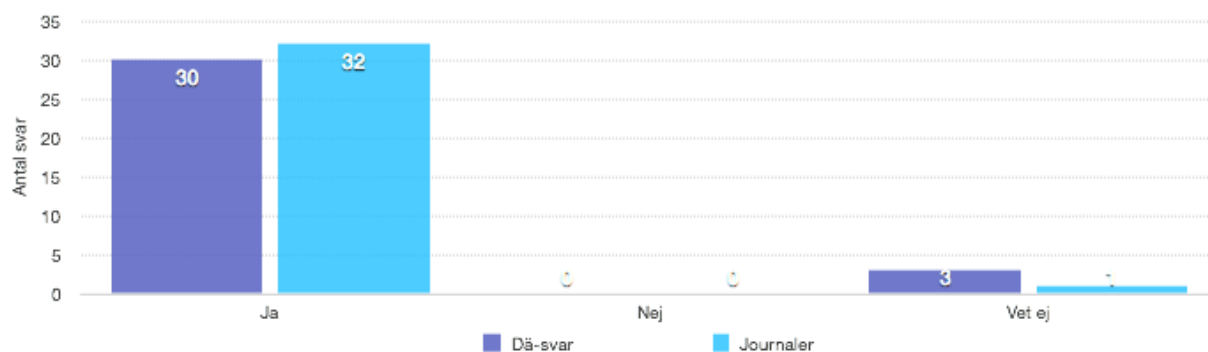


Figur 4. Vad äter din hund idag?

Atopi

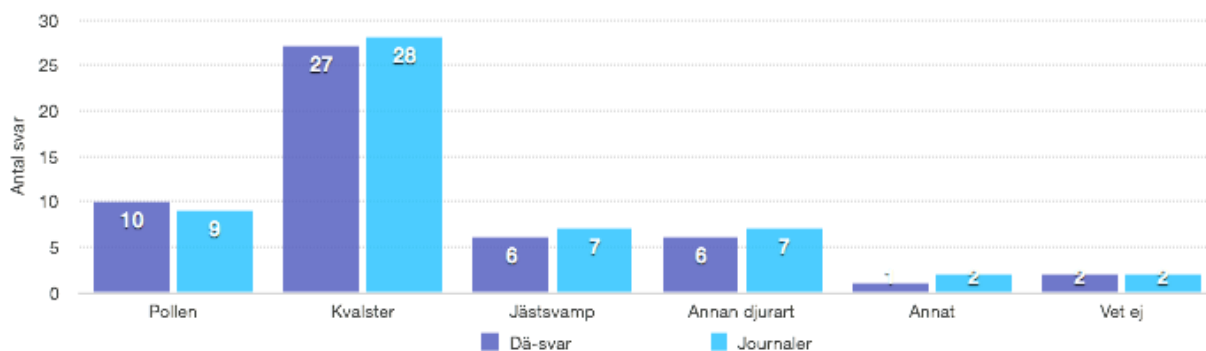
I den andra delen, som berörde ämnet atopi, följde djurägarsvaren och journalerna varandra mer än i frågorna om födoämnesallergi. Det fanns mer information i journalerna i detta ämne än inom födoämnesallergi.

Figur 5 visar ett exempel på detta. Den frågan tog upp om hundarna hade atopi eller inte. Det var 30 djurägare som svarade att deras hund led av atopi och i journalerna gick det att utläsa att 33 hundar var drabbade av detta. Av djurägarna svarade tre stycken *Vet ej* medan det var en journal som saknade information om detta.



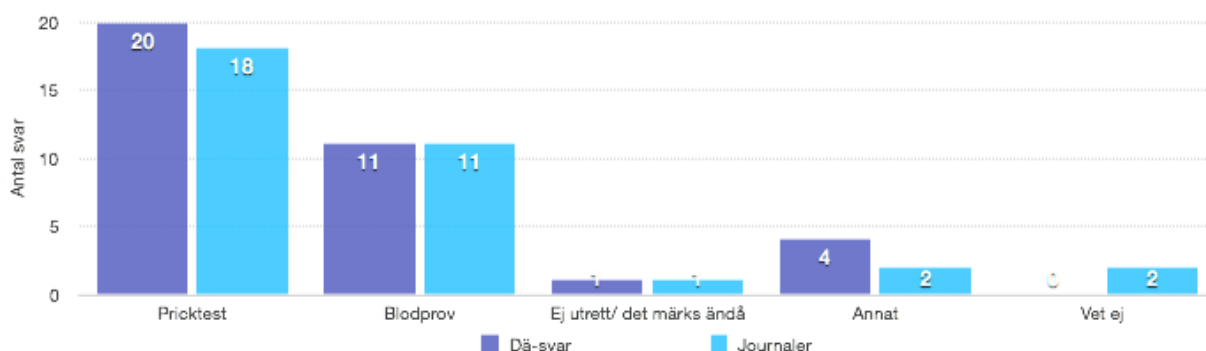
Figur 5. Är din hund allergisk mot partiklar i omgivningen/miljön?

Även i frågan om vilket eller vilka ämnen i omgivningen hundarna var allergiska mot följde journalerna och svaren från djurägarna varandra. Här kunde flera svarsalternativ väljas. I figur 6 går det att utläsa att de två parametrarna följde varandra nästan exakt med maximalt en svarsdifferens upp eller ner.



Figur 6. Vilket/vilka ämnen i omgivningen är din hund allergisk mot?

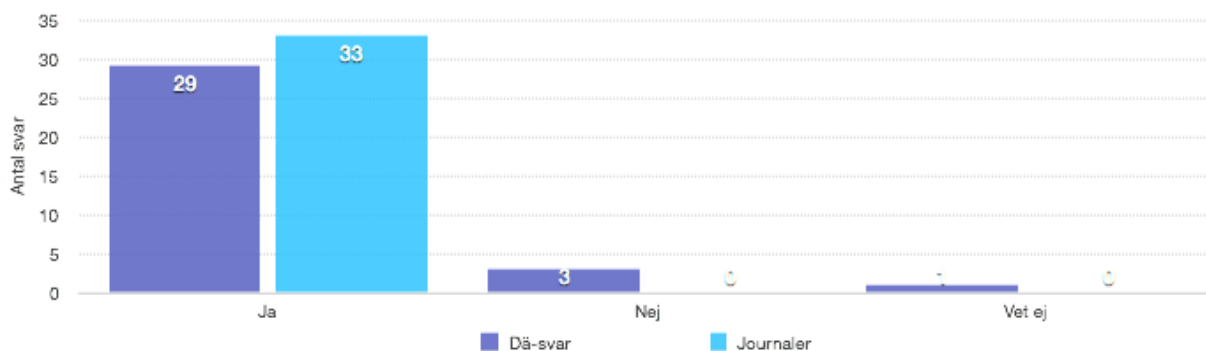
Den sjunde frågan behandlade ämnet hur atopin konstaterats. I likhet med tidigare frågor som berört ämnet atopi följde även dessa svar, från djurägare och journaler, varandra. Detta är presenterat nedan i figur 7. Svaren skilde sig under alternativen *Pricktest* och *Annat* där två fler djurägar svar än journaler återfanns, samt alternativ *Vet ej* där två journaler men inga djurägar svar gick att utläsa. Flera svarsalternativ kunde väljas i denna fråga.



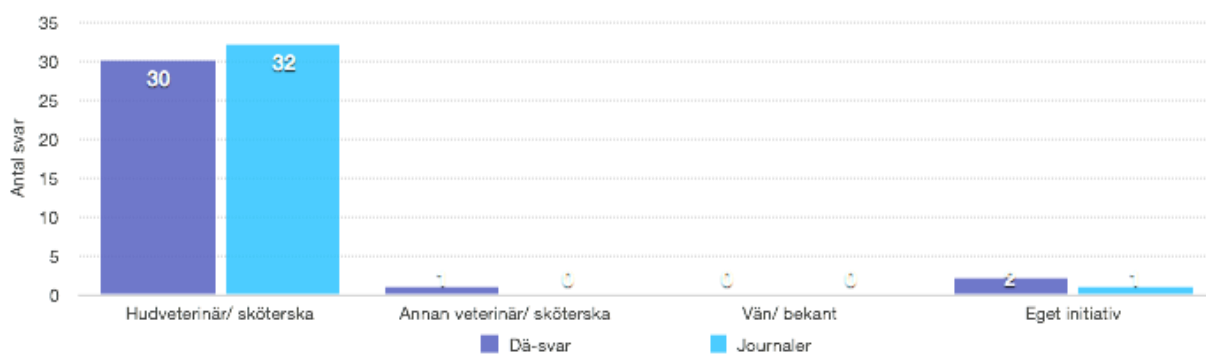
Figur 7. Hur har denna allergi konstaterats?

Behandling

Även fråga åtta - figur 8, om hunden står på någon behandling för sin allergi, och fråga tio - figur 9, som frågar efter vems inrådan behandlingen sker på, följde journaler och djurägar svar varandra. En skillnad går att se i figur 8 där fyra personer färre svarade att deras hund fick behandling för sin allergi än vad som gick att utläsa från journalerna. Det var även tre djurägare som svarade att deras hund inte stod på någon behandling medan det i journalerna inte återfanns någon hund som inte gjorde det. Flera svarsalternativ kunde väljas på fråga åtta. Figur 9 visar att djurägarna och journalerna överensstämde i 30 av 32 fall i frågan om vems inrådan behandlingen skedde på. Det var 30 djurägare som svarade att det skedde på inrådan av veterinär eller djursjukskötare medan journalerna visade på 32 fall.

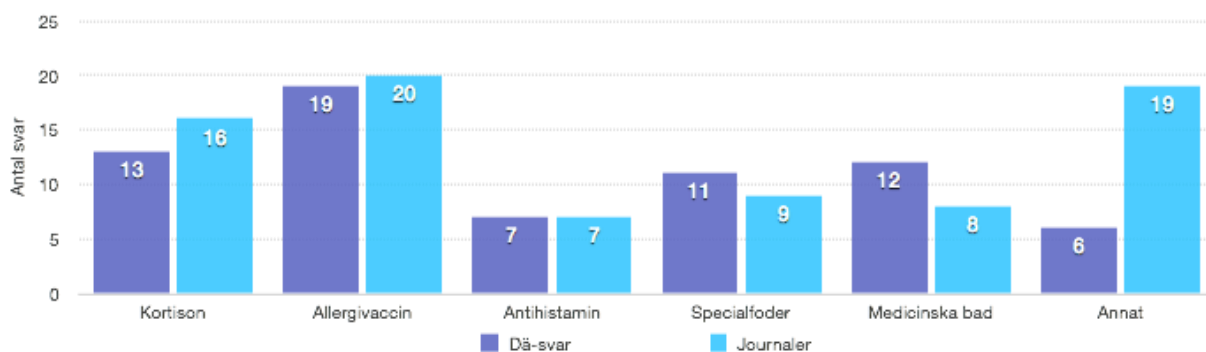


Figur 8. Står din hund på någon behandling/medicin för sin allergi? (Gäller både födoämne- och omgivningsallergi)



Figur 9. Behandlingen sker på inrådan av.

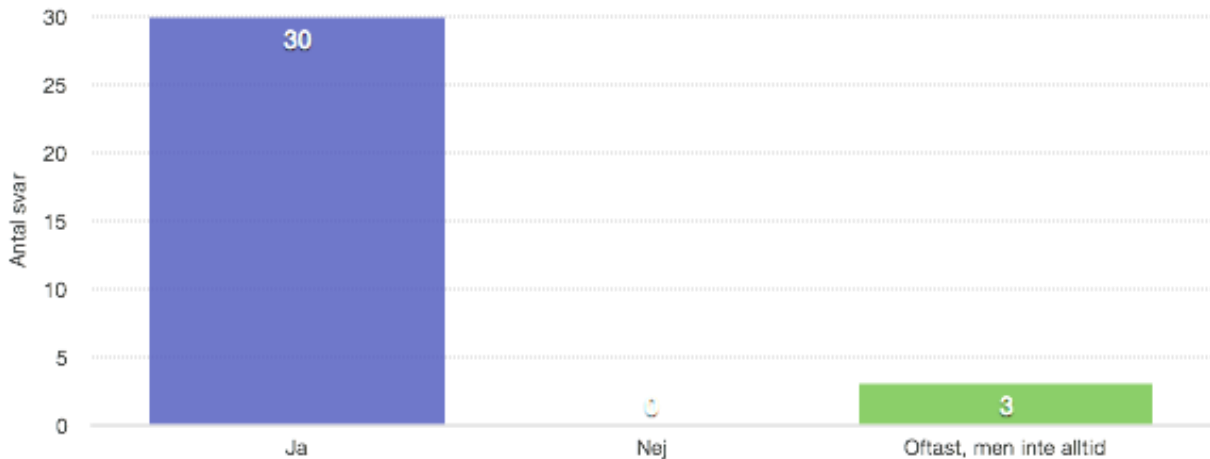
Frågan i figur 10 tog upp vilken eller vilka behandlingar hundarna fick för sin allergi. Detta gällde både födoämnesallergi och atopi. I denna fråga kunde flera svarsalternativ väljas. Figur 10 visar att informationen från djurägare och journaler följde varandra fram till sista alternativet, *Annat*. Här gick att se att journalerna visade olika typer av behandlingar som ordinerats men som inte genomfördes av djurägarna. Det var sex djurägare som svarade att de behandlade på något annat sätt än de övriga alternativen, medan det i journalerna fanns 19 svar där. Gällande medicinering med kortison var det 13 djurägare som svarade att de använde sig av och 16 journaler angav detta. Det var 12 djurägare som svarade att de badade sina hundar i medicinska bad medan detta återfanns i åtta journaler.



Figur 10. Vilken/vilka behandlingar/mediciner får din hund för sin allergi?

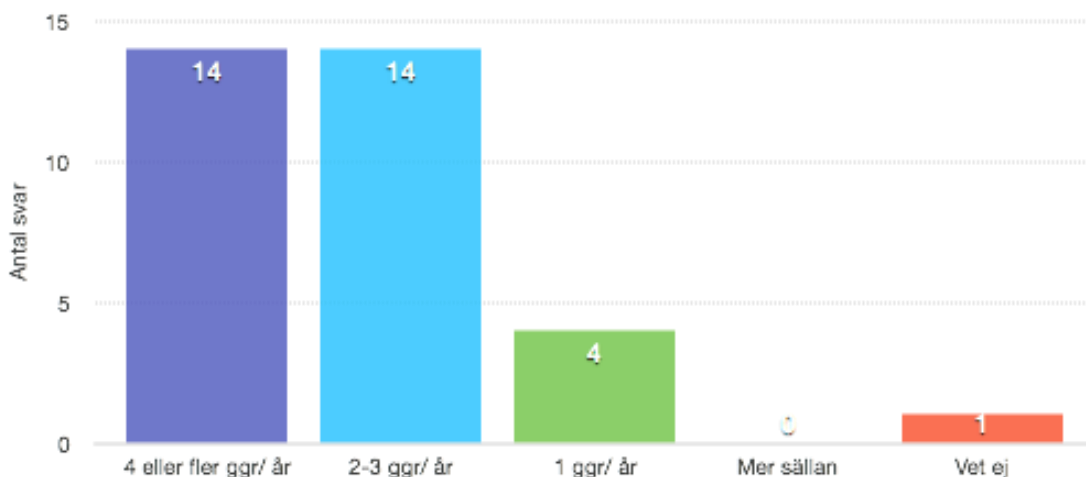
Bemötande

Första frågan i denna del behandlade om djurägarna ansåg att de följt veterinärens ordinationer för deras hunds allergi. Figur 11 visar att 33 stycken ansåg att de gjort det helt och tre djurägare svarade att de oftast gjorde det men inte alltid. Ingen av de svarande valde alternativet att de inte följde ordinationerna.



Figur 11. Har du följt veterinärens råd och ordinationer kring behandlingen av din hunds allergi/allergier?

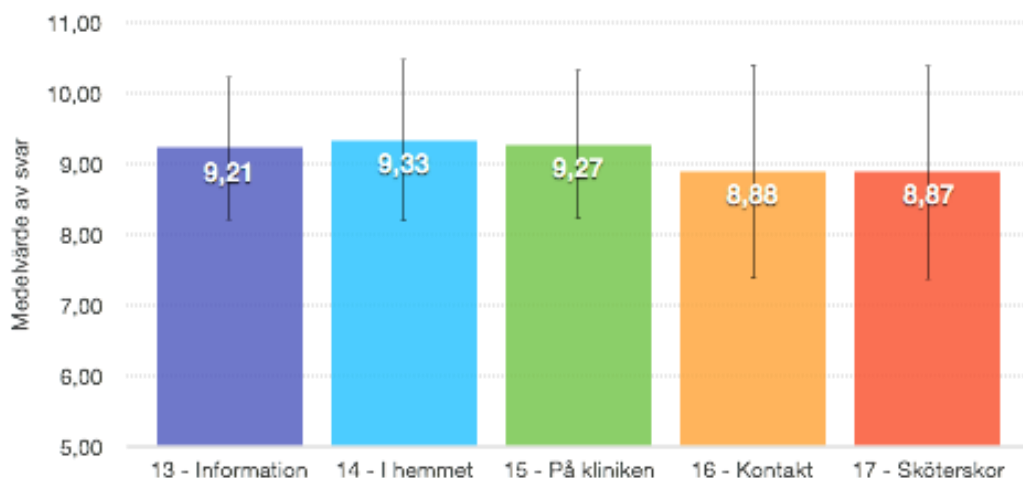
Nästa fråga djurägarna besvarade var hur ofta de hade kontakt med sin hunds veterinär eller djursjukskötare. Figur 12 visar att 14 personer svarade att de hade kontakt med hudavdelningen 4 eller fler gånger per år och 14 personer svarade att de hade kontakt 2-3 gånger per år. Fyra svar angav *En gång per år* och ingen hade mindre kontakt än så. En person visste inte hur ofta hen hade kontakt med personalen på hudmottagningen.



Figur 12. Hur många gånger per år har du kontakt med din hunds veterinär/djursjukskötare på hudmottagningen?

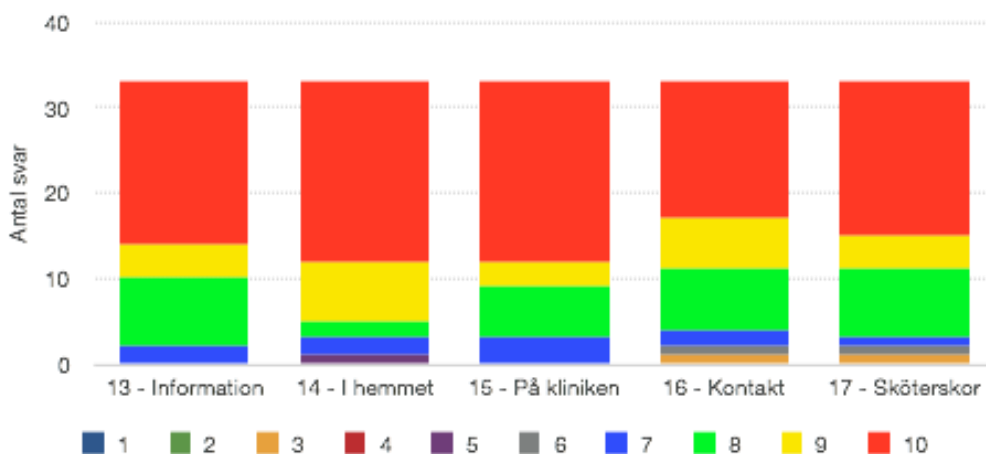
Vidare följde fem stycken bedömningsfrågor där djurägarna fick möjlighet att besvara frågorna på en skala mellan 1-10, där ett representerade *Mycket dåligt* och tio betydde *Mycket bra*. De flesta svaren på alla dessa frågor visade på höga siffror, mellan sju och tio, och bara några

enstaka svar var lägre än så. Figur 13 visar medelvärden och standardavvikelser på svaren i fråga 13 till 17.



Figur 13. Medelvärden och standardavvikelser på fråga 13-17.

Figur 14 visar hur många djurägare som valde de olika siffrorna i bedömningsfrågorna. I denna figur går att se att majoriteten av de svarande valde att sätta en hög siffra, mellan sju och tio.



Figur 14. Antal svar från djurägarna på de olika bedömningssiffrorna i frågorna 13-17.

Fråga 13 handlade om hur bra djurägarna tyckte att informationen hade varit kring deras hunds allergi, utredning och behandling. En majoritet på 58 % av de svarande valde att sätta siffran tio, medelvärdet på djurägar svaren var 9,21 och standardavvikelsen 1,01.

Fråga 14 behandlade hur mycket stöd och hjälp djurägarna upplevde sig fått med hur de skulle ta hand om sin allergiska hund i hemmet. I denna fråga gick det att utläsa att bedömningssiffrorna var höga även här. Ett svar var lägre än siffran sju och 64 % valde den högsta siffran, tio. Medelvärdet på svaren var 9,33 och standardavvikelsen 1,14.

Fråga 15 tog upp bemötandet på kliniken. Här fick djurägarna svara på hur väl de tyckte att veterinär och djursjukskötare hade hanterat deras hunds allergi, utredning och behandling när de varit på kliniken. Djurägarnas svar visade bedömningssiffror mellan sju och tio även i denna

fråga och i likhet med den tidigare frågan hade 64 % av djurägarna valt att svara med siffran tio, medelvärdet på svaren var 9,27 och standardavvikelsen 1,05.

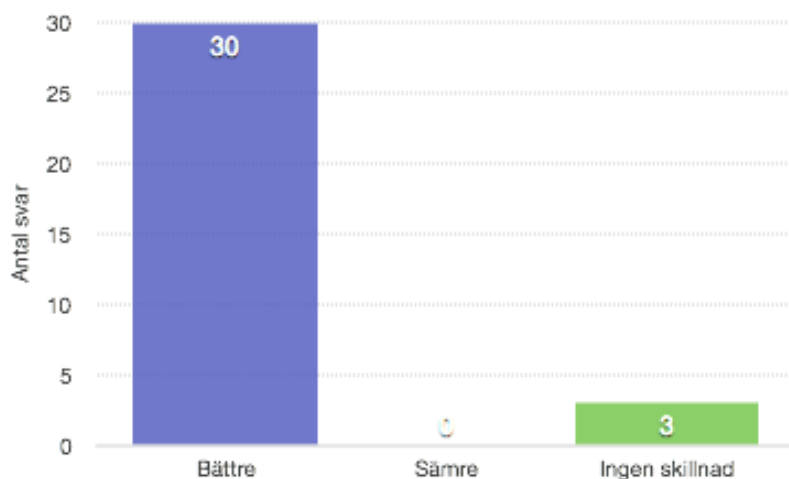
Nästa fråga, nummer 16, i enkäten frågade efter hur det fungerade att få kontakt med hundens veterinär eller djursjukskötare. I likhet med tidigare frågor var siffrorna överlag höga, men i den här frågan valde 48 % att svara med siffran tio. Detta var den enda av bedömningsfrågorna med skala som färre än hälften av de svarande valde att sätta högsta bedömningssiffran. Medelvärdet på svaren var 8,88 och standardavvikelsen var 1,51.

Den sista frågan med bedömningsskala, fråga nummer 17, behandlade hur bra hjälp djurägarna ansåg sig fått från djursjukskötarna på hudmottagningen. I denna fråga låg de flesta svaren mellan siffran åtta och tio, tre personer valde att sätta en lägre siffra. Av de svarande bedömde 55 % med en tia, medelvärdet på svaren var 8,87 och standardavvikelsen var 1,51.

Livskvalitet

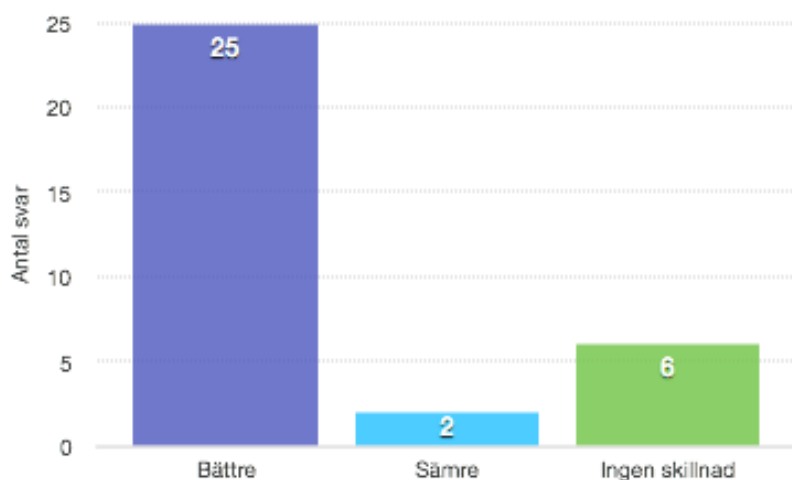
De två sista frågorna i enkäten behandlade hur djurägarna upplevde att deras hunds och deras egen livskvalitet hade förändrats sedan allergiutredningen genomförts samt behandling för hundens allergi satts in.

I figur 15 går det att utläsa att 30 djurägare ansåg att deras hund hade fått en bättre livskvalitet medan tre svarade att det inte var någon skillnad. Ingen svarade att de ansåg att deras hunds livskvalitet blivit sämre efter utredning och behandling.



Figur 15. Hur upplever du att din hunds livskvalitet har förändrats sedan allergiutredning och behandling?

Figur 16 visar att 25 djurägare ansåg att deras egen livskvalitet blivit bättre sedan deras hund genomgått allergiutredning och fått behandling för sin allergi. Det var sex personer som svarade att de inte upplevde någon skillnad på sin egen livskvalitet medan två djurägare svarade att deras livskvalitet blivit sämre.



Figur 16. Hur upplever du att din egen livskvalitet har förändrats sedan din hunds allergiutredning och behandling?

DISKUSSION

Metoddiskussion

Anledningen till att både primär- och sekundärkällor användes till studien var för att få möjlighet att jämföra och kombinera dessa och på så sätt kunna dra slutsatser om hur väl de följde varandra och stämde överens. När enkäten skapades framkom det att det fanns fem tydliga delar som var intressanta att undersöka. De fem delarna var födoämnesallergi, atopi, behandling, bemötande och livskvalitet. Resultatet delades därför upp i dessa fem kategorier som dels undersöktes på var för sig men där även jämförelser kunde göras emellan de olika delarna.

En kvantitativ studie valdes för att ha möjlighet att inkludera en större grupp människor än vad som hade varit möjligt att uppnå med en kvalitativ studie. Anledningen till att e-post valdes istället för brev för att distribuera enkäten var för att det var lättare och billigare att skicka ut e-post än brev. Det underlättade även vid sammanställningen av resultaten av svaren då enkätprogrammet Netigate sammanställde resultaten från frågorna under tiden svaren kom in.

Felkällor som upptäcktes under arbetets gång med enkäten var att ett par av djurägarna som fick enkäten inte var helt klara med utredningen av sin hunds allergier eller var väldigt tidigt in i behandlingen. Dessa personer kunde inte svara fullt ut på alla frågor och angav därför svarsalternativet *Vet ej* på vissa frågor. En annan felkälla visade sig vara att de djurägare som valde att svara på enkäten hade både tät och god kontakt med hudmottagningen. Det fanns således ingen kontrollgrupp med djurägare som var missnöjda med kontakten eller hade en mindre tät kontakt med sin hunds veterinär och sköterska. Detta medförde att det inte gick att dra några säkra slutsatser mellan kontakt och compliance. Det är svårt att säga varför så få mindre nöjda kunder, med lägre frekvens på kontakt med personalen på hudmottagningen, valde att besvara enkäten. Det skulle kunna bero på att de djurägarna har ett lägre intresse och engagemang i sina hundars allergier. Det skulle även kunna bero på risken att känna sig utpekad då enkäten inte var anonym och att svaren skulle sammanställas i ett examensarbete. En annan

anledning kan vara att djurägare som är medvetna om att de inte följer rekommendationerna från veterinären inte vill att det ska bli känt, om detta är fallet är icke-anonymiteten troligen problemet. Det framgick i följbrevet att djurägarnas svar skulle presenteras anonymt i examensarbetet, men för att kunna göra studien behövde namn anges. En tredje felkälla var att alla tillfrågade djurägare hade besökt samma klinik och endast två olika veterinärer. De svarande kom även alla från samma del av landet och hade troligen liknande livsstilar. Det hade varit intressant att ta reda på hur det såg ut i resten av landet och på andra kliniker med andra veterinärer och djursjukskötare.

Resultatdiskussion

Födoämnesallergi

För att ta reda på om en hund är allergisk mot något eller några födoämnen och i sådant fall vilket eller vilka födoämnen hunden inte tål, krävs att hunden och hundägaren genomför en eliminationsdiet (Chesney, 2002). Denna process kan ta flera månader och är helt djurägarens ansvar då den genomförs i hemmet. Det krävs alltså ett stort engagemang och mycket tålamod från hundägaren om detta ska ge ett gott resultat. Veterinären och djursjukskötaren kan komma med information, råd och stöd till djurägaren, men i slutändan är det ändå djurägaren som ska utföra eliminationsdieten. Visar det sig sedan att hunden lider av födoämnesallergi innebär det att djurägaren måste ha noggrann kontroll av vad hunden äter, kanske resten av livet. Det betyder att detta kräver mycket god compliance från hundägaren då ansvaret för hundens hälsa och välmående vilar nästan uteslutande på dennes axlar.

Resultatet från studien i arbetet styrker detta då det visade sig att det fanns mycket knapphändig information i journalerna rörande de allergiska hundarnas födoämnesallergier. De frågor vars parametrar överensstämde mest mellan enkätsvaren och journalerna var den som tog upp om hunden led av foderallergi eller inte, samt frågan om hur denna allergi konstaterats. Trots att dessa frågor var de som överensstämde mest fanns det förhållandevis stora differenser mellan enkätsvaren och journalerna. I de andra två frågorna, som tog upp vilket eller vilka födoämnen hundarna var allergiska mot och vad hundarna åt i dagsläget, gick det att utläsa markanta skillnader mellan enkätsvaren och journalerna. Det var tydligt att djurägarna kände till allergier som veterinären inte hade kännedom om.

Ackerman (2012) gav som förslag att, för att öka compliance, skicka med djurägarna ett skriftligt dokument med information. I journalerna som granskades till detta arbete stod det att finna hemgångsråd där det beskrevs hur djurägarna skulle gå tillväga när de genomförde en eliminationsdiet. Det tyder på att informationen varit god och att man tänkt till i frågan om hur man på bästa sätt ska kunna förenkla och förtydliga denna utredning som sker i hemmet.

Det är svårt att veta om djurägarnas kunskaper om denna allergi stämmer överens med vad allergiutredningen hos veterinären visat då denna utredning görs hemma och inte på kliniken. Det kanske är mer intressant om frågan ställs tvärt om, om den information veterinären har stämmer överens med vad allergiutredningen som gjorts i hemmet visat. Om frågan ställs på detta sätt är svaret *Nej*. Detta trots att djurägarna och djurhälsopersonalen har god kontakt. Anledningen till att det ser ut på detta sätt skulle kunna vara att denna information inte är av

större intresse för veterinären då det inte påverkar den eller de behandlingar som sker på kliniken. Det är istället kunskap som påverkar djurägarna dagligen och är därför av större intresse för dem än för veterinären. Födoämnesallergi är en viktig del i hundens hälsa vilket betyder att det vore bra om detta journalförs noggrant. Dessutom vore det kanske bra om information om vilka födoämnen en hund är allergisk mot stod i journalen då mediciner som skrivs ut, inte bara av veterinärer på hudmottagningen utan även av andra veterinärer, kan innehålla ämnen som en allergisk hund inte tål. Just detta tar Gaschen och Merchant (2011) upp som en viktig sak att tänka på. Det kunde då vara bra om denna information var lättillgänglig i journalen så det inte skrivs ut läkemedel en patient inte tål. Det kan leda till onödiga biverkningar eller mycket krångel för både djurägare och veterinärer om ny kontakt måste tas för att ett annat läkemedel ska skrivas ut, efter det att djurägaren upptäckt att medicinen innehåller ett eller flera ämnen hunden inte tål.

Eftersom det i journalerna fanns mycket knapphändig information om patienternas foderallergier går det inte att dra några slutsatser om hur compliance ser ut hos ägarna till dessa hundar. Det går enbart att anta att compliance är relativt hög då 20 djurägare svarade att deras hund var födoämnesallergisk och två personer svarade att de inte visste då utredningen inte var klar än. Åtta stycken svarade att de inte visste vilket eller vilka födoämnen deras hund var allergisk mot och två av dessa var de som svarat *Vet ej* på frågan om det fanns en foderallergi. Det innebär att minst 14 djurägare av 20 hade genomfört eller höll på att genomföra en eliminationsdiet och 12 av dessa visste i nuläget vad deras hund var allergisk mot. För att ta reda på detta har det krävts att djurägarna följt veterinärens rekommendationer noggrant vilket tyder på god compliance.

Atopi

Tidigare har man trott att hunden behöver andas in allergener för att en reaktion ska kunna uppstå, men nyare forskning har visat att allergenerna kan transporteras genom huden. Eftersom utslag orsakat av atopi ofta ses på olika ställen på kroppen såsom kring ögon, öron, tassar, mage och i armhålor verkar denna nya forskning mer logisk än den tidigare (Fraser, 2015).

Atopi, eller atopisk dermatit, är en diagnos som ställs efter noggranna utredningar av veterinär på klinik. Detta är alltså inte en utredning som djurägarna själva kan påverka så mycket. I likhet med svaren i denna enkätstudie görs pricktest eller tas blodprov av veterinär för att ta reda på vilket eller vilka ämnen i omgivningen en hund är allergisk mot.

Studien ovan i arbetet visar att djurägarnas kunskap stämmer förhållandevis väl överens med den information som står att finna i journalerna. Två hundar var inte klara med sin utredning av atopi när enkäten skickades ut och ägarna kunde därför inte svara på om deras hund led av detta. När informationen från journalerna granskades var dessa hundars utredning klar och visade då att de fått diagnosen atopi. Med detta i åtanke hade hundägarna i 100 % av fallen kunskap om att deras hund led av atopi. De hade även god kunskap om vilka ämnen i omgivningen deras hundar var allergiska mot. I denna fråga var differensen mellan enkätsvaren och journalerna inte mer än ett på något av svaren.

Behandling

En intressant skillnad mellan enkätsvaren och journalerna är de två frågor som berör ämnet behandling av allergin. 29 djurägare säger sig behandla sin hund mot allergin medan informationen i journalerna säger att alla 33 hundar står på någon form av behandling. Detta återspeglades även i frågan om vilken typ av behandling hundarna stod på. De största skillnaderna fanns under alternativ *Kortison*, där 13 djurägare sade sig behandla med detta men det i journalerna återfanns 16 hundar under denna behandling, samt alternativet *Annat* där 19 hundar fått ordinerat någon annan behandling än de övriga alternativen som gick att välja men enbart sex djurägare angav detta alternativet. Det är även intressant att fyra fler djurägare än de som fått ordinationen, använde sig av medicinska bad mot deras hundars allergi.

Djurägarnas compliance när det kom till deras hundars behandling är överlag god när det gäller allergivaccin, antihistamin, specialfoder och medicinska bad. Även behandling med kortison följs relativt väl, även om ett fåtal som fått det ordinerat har valt att inte använda sig av det. När det kommer till andra typer av behandlingar, till exempel apoquel, alcogel, atopica och inotyol med flera, följs sällan ordinationerna. Anledningarna till detta kan troligen vara lika många som antalet allergiska hundar. Det skulle kunna bero på att det ordinerats många olika preparat som kan användas vid behov och att det är lätt att glömma bort att använda dessa då det blir många olika behandlingar att hålla reda på. Om en hund exempelvis får allergivaccin med några veckors mellanrum, äter kortison varannan dag, badas i medicinska bad några gånger i veckan och dessutom äter en strikt diet kanske det är tillräckligt mycket för djurägarna att hålla reda på, medan de samtidigt ska kunna leva ett vanligt liv med allt som hör därtill. Om de dessutom blivit ordinerade andra behandlingar att använda vid behov är det inte svårt att förstå att det glöms eller väljs bort. Ett annat scenario är att djurägarna anser att deras hundar inte har behov av alla dessa behandlingar och därför har valt bort dem. Det finns även en ekonomisk aspekt att ta hänsyn till. Det kan vara kostsamt att vara ägare till en allergisk hund. Hundarna kan behöva upprepade veterinärbesök och dyra behandlingar. Det skulle då kunna vara så att det som av djurägarna anses som mindre viktiga behandlingar väljs bort till fördel för de huvudsakliga behandlingarna.

Bemötande och compliance

I en artikel av Jevring (2005) tas problematiken kring avsaknad av compliance upp. Där beskrivs att hos människor i I-länder med kroniska sjukdomar, såsom astma, cancer och diabetes, följs läkarens ordinationer kring medicinering bara i ett genomsnitt av 50 % av fallen. Detta på grund av att människor själva tar egna beslut angående för- och nackdelarna med sin medicinering. I enkätstudien i detta arbete gick dock denna benägenhet inte att utläsa. Det kan finnas flera anledningar till det. En anledning skulle kunna vara att de personer som valt att svara på enkäten har stort engagemang i sina hundars sjukdom och är därför även djurägare som har benägenhet att följa veterinärens ordinationer. En annan anledning kan vara att människor kanske har en högre benägenhet att följa ordinationer som inte handlar om sin egen hälsa utan istället påverkar en annan individs hälsa. Artikeln av Jevring (2005) visar även att i de fall där compliance är som högst är när läkarteamet och patienten har en god och tät kontakt och där patienten får mycket stöd och hjälp från läkare och sköterskor. Just denna goda kontakt verkade de som svarat på enkäten i detta arbete ha med personalen på sin hunds hudmottagning.

Nästa del som presenterades i enkäten handlade om bemötande, detta helt utifrån djurägarnas perspektiv. Här fick djurägarna bedöma några olika frågor som bland annat berörde den information de fått från veterinär och djursjukskötare, hur väl de själva ansåg att de följde ordinationer från veterinären och hur mycket kontakt de hade med sin hunds veterinär och djursjukskötare. De fick även möjlighet att svara på om de ansåg att det blivit någon skillnad på sin egen och sin hunds livskvalitet efter genomgången allergiutredning. Denna del av enkäten var med för att ha möjlighet att kunna undersöka om det fanns något samband mellan hur mycket kontakt djurägarna hade med sin hunds veterinär samt hur väl bemötta de upplevde sig vara och i vilken utsträckning de tenderade att följa veterinärens ordinationer, alltså compliance.

Resultatet i studien visar att de djurägare som valt att svara på enkäten hade tät kontakt med sin hunds veterinär eller djursjukskötare på hudmottagningen. De allra flesta som svarat är även nöjda med den information och det bemötande de fått. I de fem bedömningsfrågorna med en skala mellan ett och tio ligger medelvärdet på svaren mellan 8,87 och 9,33. Standardavvikelsen på dessa frågor ligger mellan 1,01 och 1,51.

Det är svårt att, utifrån denna enkätundersökning, svara på om det finns ett samband mellan compliance och kontakten mellan djurägare och djurhälsopersonal eftersom de som svarat på enkäten visat på tät kontakt och nöjda kunder. Det går därför inte att urskilja om de som har mindre tät kontakt och inte är lika nöjda med bemötandet uppvisar lägre compliance.

För att undersöka saken närmare studerades de fåtal enkäter där svaren i bedömningsfrågorna stack ut med lägre svarssiffror för att ta reda på om de djurägare som inte var lika nöjda visade på lägre compliance. Dock gick inga slutsatser att dra utifrån detta då även dessa djurägare hade god kunskap om sina hundars allergi och hur de skulle behandlas. Även de enkätsvar där djurägarna som svarat att de hade kontakt med personalen på hudmottagningen en gång per år studerades för att ta reda på om ett samband mellan compliance kunde ses hos dem som inte hade lika tät kontakt med sin hunds veterinär. Inte heller här kunde några slutsatser dras till compliance. Det fanns inte heller något samband mellan mindre tät kontakt och hur nöjda djurägarna var med information och bemötande från veterinär eller djursjukskötare.

Livskvalitet

30 av de 33 svarande djurägarna upplevde att deras hund fått en bättre livskvalitet efter genomgången utredning och med den behandling deras hund får. Tre personer har svarat att de inte märkt någon skillnad. Två hundar var fortfarande under utredning när enkäten skickades ut vilket skulle kunna förklara varför ingen skillnad setts ännu. När det kom till djurägarnas livskvalitet upplevde sex stycken ingen skillnad och endast två personer säger sig fått en sämre livskvalitet. Anledningen till en upplevelse av sämre livskvalitet skulle kunna bero på att det är svårt att vara ägare till en allergisk hund. Hunden behöver livslång behandling och det kan vara många olika saker att hålla reda på. När en människa köper en hund finns en förväntan på hur livet med den nya familjemedlemmen ska se ut. När det visar sig att hunden lider av en kronisk sjukdom, om än med behandlingsbara symptom, kanske livet inte blir riktigt som det var tänkt.

Det innebär både merjobb och en oro för att hunden inte mår bra. 25 personer upplevde dock att deras egen livskvalitet förbättrats sedan deras hund genomgått en allergiutredning. En bättre livskvalitet kan tyda på att djurägarna nu kan leva ett mer normalt liv med sin hund, utan att behöva oroa sig eller gå på ständiga veterinärbesök. Att ha en kroniskt sjuk hund kan skapa en känsla av hjälplöshet och att då få svar på varför en hund mår som den gör och stöd i hur man kan gå till väga för att hjälpa den kan vara en stor lättnad för ägaren. De två frågorna som berörde ämnet livskvalitet visar att de allra flesta har fått en bättre vardag med sin hund efter utredningen.

Framtida studier

Om en uppföljning ska göras på denna studie bör ett större antal djurägare kontaktas för att få ett större underlag till studien och genom det ett mer representativt resultat. Det vore även intressant att inkludera hundar som varit på kliniken för en längre tid sedan för att undersöka hur compliance ser ut hos de djurägare som inte besökt sin hunds veterinär på länge ser annorlunda ut. De som deltog i denna studie hade besökt kliniken inom de senaste tre månaderna. Om en större studie ska göras bör man även kontakta fler kliniker runt om i landet, för att få en mer övergripande bild av både kunskapen hos hundägarna och bemötandet samt informationen från klinikerna i hela landet, för att kunna dra några slutsatser om compliance.

KONKLUSION

Födoämnesallergi är en utredning som ligger nästan uteslutande på hundägarens ansvar. Djurägarna verkar ha mer kunskap om deras hundars födoämnesallergi än den informationen som går att finna om detta i journalerna. Det är möjligt att resultatet av utredningen diskuteras av djurägare och veterinär men en mycket liten del av det journalförs. Det är därför svårt att veta hur kunskap och compliance hos djurägarna ser ut när det gäller denna typ av allergi.

När det gäller atopi, däremot, fanns det tydligt och noggrant journalfört hur utredningen gått till och vad den visat, samt information om ordinationer och behandlingar. Denna typ av allergi verkar vara bättre kontrollerad vilket avspeglar sig i studiens resultatdel där djurägarnas kunskap och informationen från journalerna stämmer väl överens.

Det är, utifrån denna studie, svårt att svara på om det finns ett samband mellan kontakten mellan djurägare och djurhälsopersonal och compliance. Detta på grund av att de som valt att svara på enkäten hade god kontakt med personalen på hudmottagningen både gällande frekvens och den upplevda kvaliteten på kontakten. Undersökningen visade på hög compliance överlag och detta skulle kunna tyda på just den kontakt som har funnits. Dock fanns det inte tillräckligt många svarande som hade en sämre kontakt, mellan djurägare och djurhälsopersonal, för att kunna göra en jämförelse mellan grupperna.

TACK

Ett stort tack till veterinärer och djursjukskötare på hudmottagningen på Djurakuten. Veterinärerna Susanne Åhman och Katarina Varjonen samt leg. djursjukskötarna Lisa Nilsson, Mie Dannenberg och Gittan Öhman.

Ett extra stort tack till veterinär Kerstin Bergvall som har fungerat som min biträdande handledare.

Tack till min skrivgrupp som har läst och granskat detta arbete i olika skeden av skrivprocessen och kommit med bra input och kommentarer. Martina Koppel, Elise Linnerheim, Sara Nilsson och Kajsa Carlenius.

Stort tack till mina fina vänner Lina Falk och Lisa Nilson som har stöttat mig och kommit med goda råd och bra tankar.

Ett speciellt tack till Anton Svensson, min räddare i nöden och världens bästa man. Som hjälpt mig när jag slitit mitt hår av frustration över att saker inte fungerar som jag vill eller fastnat och inte vetat hur jag skulle ta mig vidare i skrivprocessen.

Jag vill även tacka alla de djurägarna som tagit sig tid att svara på enkäten och på så sätt gjort detta arbete möjligt att genomföra.

REFERENSER

- Ackerman, N. (2012). *The consulting veterinary nurse*. Storbritanien: Wiley-Blackwell
- Cave, N.J. (2006). Hydrolyzed protein diets for dogs and cats. *Veterinary Clinics Small Animal Practice*, 36: 1251-1268.
- Chesney, C.J. (2002) Food sensitivity in the dog: a quantitative study. *Journal of Small Animal Practice*, 43: 203–207.
- DeBoer, D.J. & Hillier, A. (2001) The ACVD task force on canine atopic dermatitis XV): fundamental concepts in clinical diagnosis. *Veterinary Immunology and Immunopathology*, 81: 271-276.
- DeBoer, D.J. & Hiller, A. (2001) The ACVD task force on canine atopic dermatitis (XVI): Laboratory evaluation of dogs with atopic dermatitis with serum-based "allergy" tests. *Veterinary Immunology and immunopathology*, 81: 277-287.
- Forsythe, P.J. (2013) Canine atopic dermatitis: diagnosis and management. *The veterinary nurse*, 4: 594-601.
- Fraser, M. (2015) Atopic dermatitis and the veterinary nurse. *The veterinary nurse*, 6: 210, 212-216.
- Gaschen, F.P. & Merchant, S.R. (2011). Adverse food reactions in dogs and cats. *Veterinary Clinics Small Animal Practice*, 41: 361-379.
- Halliwell R. (2006) Revised nomenclature for veterinary allergy. *Veterinary immunology and immunopathology*, 114: 207-208.
- Hillier, A. & Griffin, C.E. (2001) The ACVD task force on canine atopic dermatitis I): incidence and prevalence. *Veterinary Immunology and Immunopathology*, 81: 147-151.
- Jevring, C. (2005) Compliance in veterinary practice. *The European Journal of Companion Animal Practice*, 15: 205-209.
- Macfarlane, C.K. & Robinson K.J.E. (2010) Chronic pruritus in dogs: a systematic approach to diagnosis. *The veterinary nurse*, 1: 93-100.
- Marsella, R. (2012). An update on the treatment of canine atopic dermatitis. *Veterinary Medicine: Research and Reports*, 3: 85-91.
- Olivry, T., DeBoer, D.J., Favrot, C., Jackson, H.A., Mueller, R.S., Nuttall, T. & Prélaud, P. (2010). Treatment of canine atopic dermatitis: 2010 clinical practice guidelines from International task force on canine atopic dermatitis. *Veterinary Dermatology*, 21: 233-248.
- Olivry, T., Deboer, D.J., Prélaud, P. & Bensignor E. (2007). International Task Force on Canine Atopic Dermatitis. Food for thought: pondering the relationship between canine atopic dermatitis and cutaneous adverse food reactions. *Veterinary Dermatology*, 18: 390-391.

Schilling, J. & Mueller, R.S. (2012). Double-blinded, placebo-controlled study to evaluate an antipruritic shampoo for dogs with allergic pruritus. *Veterinary Record*, 171: 97-100.

Sibbald, B., Barnes, G. & Durham, S.R. (1997) Skin prick testing in general practice: a pilot study. *Journal of Advanced Nursing*, 26: 537–542.

Tsakok, T., Marrs, T., Mohsin, M., Baron, S., du Toit G., Till, S. & Flohr, C. (2016) Does atopic dermatitis cause food allergy? A systematic review. *Journal of Allergy and Clinical Immunology*, 137: 1071-1078.

BILAGOR

Bilaga 1 - Enkätfrågor

1. Namn

Detta för att kunna koppla samman dina enkätsvar med din hunds journal

Ditt för och efternamn

Din hunds namn

2. Är din hund allergisk mot något/några födoämnen? Om Nej - hoppa till fråga 6

Ja Nej Vet ej

3. Vilket/vilka födoämnen är din hund allergisk mot?

Nötkött

Fläsk

Fisk

Lamm

Kyckling/ fågel

Soja

Vet ej

Annat

4. Hur har denna allergi konstaterats?

Diettest/eliminationsdiet efter rekommendation från veterinär

Diettest/eliminationsdiet på eget initiativ

Ingen utredning har gjorts, detta är vad jag tror/ det märks ändå

Annat

5. Vad äter din hund idag?

Enbart hydrolyserat foder (d.v.s. foder med "sönderslagna" proteiner)

Enbart en annan typ av foder, nämligen: (fyll i rutan nedan)

All typ av mat inklusive matrester, tuggben, hundgodis m.m.

Vet ej

Annat

Annan typ av foder:

6. Är din hund allergisk mot partiklar i omgivningen/miljön?

D.v.s. sådana partiklar som sprids via luften. Exempel på detta kan vara kvalster, pollen m.m.

Om Nej - hoppa till fråga 9

Ja Nej Vet ej

7. Vilket/vilka ämnen i omgivningen är din hund allergisk mot?

Pollen
Kvalster
Jästsvamp
Annan djurart
Vet ej
Annat

8. Hur har denna allergi konstaterats?

Pricktest hos veterinär
Blodprov hos veterinär
Det har inte konstaterats, detta är vad jag tror/det märks ändå
Vet ej
Annat

9. Står din hund på någon behandling/medicin för sin allergi? (Gäller både födoämne- och omgivningsallergi)

Även medicinska bad och specialkost är inkluderat som behandling i denna fråga

Ja Nej Vet ej

10. Vilken/vilka behandlingar/mediciner får din hund för sin allergi?

Om din hund inte står på några mediciner eller andra behandlingar, hoppa till fråga 12

Kortison
Allergivaccin
Antihistamin
Specialfoder
Medicinska bad
Vet ej
Annat

11. Behandlingen sker på inrådan av:

Hudveterinär/sköterska
Annan veterinär/djursjukskötare
Vän/bekant
Eget initiativ
Vet ej
Annat

12. Har du följt veterinärens råd och ordinationer kring behandlingen av din hunds allergi/allergier?

Ja Nej Oftast, men inte alltid Vet ej

Om Nej eller Oftast - vilken är anledningen till detta?

13. Hur många gånger per år har du kontakt med din hunds hudveterinär/sköterska?

4 eller fler gånger per år
2-3 gånger per år
1 gång per år
Mer sällan än 1 gång per år
Vet ej

14. Hur bra tycker du informationen om din hunds allergi, utredning och behandling har varit från veterinär/sköterska?

Mycket dålig
2
3
4
5
6
7
8
9
Mycket bra

15. Hur bra stöd och hjälp med din hunds allergi upplever du att du fått från veterinär, med hur du ska ta hand om din hund i hemmet?

Mycket dåligt
2
3
4
5
6
7
8
9
Mycket bra

16. Hur bra tycker du veterinär/sköterska har hanterat din hunds allergi, utredning och behandling, när du varit på kliniken?

Mycket dåligt
2
3
4
5
6
7
8
9
Mycket bra

17. Hur bra upplever du att det fungerar att få kontakt med din hunds hudveterinär/sköterska?

Mycket dåligt

2

3

4

5

6

7

8

9

Mycket bra

18. Hur bra hjälp upplever du att du får av sköterskorna på hudavdelningen?

Mycket dålig

2

3

4

5

6

7

8

9

Mycket bra

19. Hur upplever du att din hunds livskvalitet har förändras sedan allergiutredning och behandling?

Bättre

Sämre

Ingen skillnad

20. Hur upplever du att din egen livskvalitet har förändrats sedan din hunds allergiutredning och behandling?

Bättre

Sämre

Ingen skillnad

21. Övriga kommentarer

Undersökningen skickas in när du trycker på pilen nere till höger och du kan då inte göra några ändringar bland dina svar.

Bilaga 2 - Följebrev

Till Dig som har en allergisk hund som är patient hos Djurakuten

Det är inte ovanligt att våra husdjur har allergier mot födoämnen eller partiklar som finns i omgivningen såsom till exempel kvalster eller pollen. Som tur är finns det metoder för att ta reda på vad våra djur är allergiska mot och även en hel del vi kan göra för att lindra våra djurs symptom på allergier. Veterinärer och sköterskor kan hjälpa till med allergiutredningar och ge råd till djurägare om hur allergiska hundar kan behandlas. Det vi inte vet är hur uppföljningen av dessa utredningar fungerar i hemmet.

Jag heter Madeleine Svensson och läser sista terminen på Sveriges Lantbruks Universitet, SLU, till Leg. Djursjukskötare. Jag håller nu på att skriva mitt examensarbete på kandidatnivå och gör detta i samarbete med Djurakutens hudveterinärer och sköterskor. Detta examensarbets syfte är att göra en uppföljning av vad som händer och hur det fungerar i hemmet efter en allergiutredning gjorts. Vidare syfte är att utvärdera hur kommunikationen mellan djurhälsopersonal (d.v.s. veterinärer, sköterskor och djurvårdare) och djurägare fungerar och kan förbättras. Dina svar är inte till för att bedöma hur du sköter din hunds allergi, utan är enbart till för att kunna förbättra kommunikationen från djurhälsopersonal till djurägare.

Med anledning av detta har Du, och några andra utvalda hundägare med allergiska hundar som är patienter hos Djurakuten, fått denna enkät som jag skulle uppskatta mycket om Du har möjlighet att svara på. Ditt deltagande i denna undersökning är naturligtvis frivilligt, men det skulle vara till stor hjälp för mig och även för veterinärerna och sköterskorna som arbetar med allergiska hundar om Du skulle ha möjlighet att svara på den. Ditt svar är betydelsefullt för studiens kvalitet.

Undersökningen innehåller totalt 20 frågor som bara tar några minuter att svara på.

För att kunna genomföra denna studie behöver jag även ta del av din hunds journal. Genom att besvara denna enkät ger du ditt medgivande till detta.

I examensarbetet, som kommer publiceras på SLUs webbplats och även kan komma att publiceras i andra sammanhang, kommer du och din hund vara helt anonyma.

Jag hoppas att du har möjlighet att göra denna enkät och genom det även öka förståelsen hos veterinärer och sköterskor, för hur det fungerar att vara ägare till en allergisk hund.

Sista svarsdatum är tisdag 22/3-2016

Tack på förhand för din medverkan!

Stockholm - mars/2016